

Rolnummers 597 - 598
Arrest nr. 60/94 van 14 juli 1994

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van de artikelen 51 en 91 van de wet van 15 februari 1993 tot hervorming van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, ingesteld door de Vereniging voor Vlaamse Klinische Laboratoria en de c.v. CDH-Larem.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitter L. De Grève en waarnemend voorzitter L. François, en de rechters H. Boel, P. Martens, Y. de Wasseige, G. De Baets en E. Cerexhe, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen

Bij verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 6 september 1993 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 7 september 1993, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 51 en 91 van de wet van 15 februari 1993 tot hervorming van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (*Belgisch Staatsblad* van 6 maart 1993)

door :

- de Vereniging voor Vlaamse Klinische Laboratoria, beroepsvereniging met zetel te Gent, Maaltecenter, Blok G, Derbystraat 289;
- de burgerlijke vennootschap in de vorm van een coöperatieve vennootschap CDH-Larem met zetel te 1180 Brussel, Alsebergsesteenweg 196.

II. De rechtspleging

Bij beschikkingen van 7 september 1993 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen in de respectieve zaken overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 14 september 1993 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de beroepen en van de beschikking tot samenvoeging is kennisgegeven aan de in artikel 76, § 4, van de organieke wet vermelde overheden en van de beschikking tot samenvoeging aan de verzoekende partijen bij op 22 september 1993 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 september 1993.

De Ministerraad, Wetstraat 16, Brussel, heeft bij op 5 november 1993 ter post aangetekende brieven een memorie ingediend in ieder van beide zaken.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij 6 januari 1994 ter post aangetekende brief.

De verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend bij op 7 februari 1994 ter post aangetekende brief.

Bij beschikking van 22 februari 1994 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen,

verlengd tot 6 september 1994.

Bij beschikking van 2 maart 1994 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 22 maart 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 2 maart 1994 ter post aangetekende brieven.

Op de terechtzitting van 22 maart 1994 :

- zijn verschenen :
- . Mr. L. De Schrijver en Mr. L. Nuytinck, advocaten bij de balie te Gent, voor de verzoekende partijen;
- hebben de rechters-verslaggevers G. De Baets en P. Martens verslag uitgebracht;
- is Mr. L. De Schrijver gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

Bij beschikking van 27 april 1994 heeft het Hof de debatten heropend ten einde de partijen in de gelegenheid te stellen, binnen twintig dagen na ontvangst van de kennisgeving van de beschikking, in een laatste memorie hun met redenen omklede zienswijze te laten kennen omtrent twee vragen, die luiden als volgt:

« 1° Mag een laboratorium voor klinische biologie weigeren een prestatie van klinische biologie uit te voeren wanneer het voorschrift, waarbij die prestatie wordt aangevraagd, uitgaat van een overeenkomstig de artikelen 163bis en volgende van het koninklijk besluit van 4 november 1963 gesanctioneerde geneesheer wiens voorschrijfgedrag de normen overschrijdt die door de Koning zijn vastgesteld op grond van de criteria en de parameters die Hij bepaalt ?

2° Kan een laboratorium voor klinische biologie, dat een prestatie van klinische biologie heeft uitgevoerd, op voorschrift van een overeenkomstig de artikelen 163bis en volgende van het koninklijk besluit van 4 november 1963 gesanctioneerde geneesheer wiens voorschrijfgedrag de normen overschrijdt die door de Koning zijn vastgesteld op grond van de criteria en de parameters die Hij bepaalt, een vordering tot betaling instellen voor de forfaitaire honoraria die het noch aan de verzekering voor geneeskundige verzorging, noch aan de rechthebbenden mag aanrekenen ? »

Bij diezelfde beschikking werd de dag van de terechtzitting bepaald op 7 juni 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 5 mei 1994 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 5 mei 1994 werd de dag van de terechtzitting gewijzigd en bepaald op 9 juni 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 6 mei 1994 ter post aangetekende brieven.

Op de terechtzitting van 9 juni 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. L. Nuytinck, advocaat bij de balie te Gent, voor de verzoekende partijen, en Mr. P. Legros, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers G. De Baets en P. Martens verslag uitgebracht;

- zijn Mr. L. Nuytinck en Mr. P. Legros gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. Onderwerp van de bestreden bepalingen

Artikel 51 van de wet van 15 februari 1993 voegt in de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (hierna : Z.I.V.-wet), een nieuw artikel 37^{quater} in, dat luidt als volgt :

« Artikel 37^{quater}. § 1. De Koning kan, na advies van de Nationale Commissie geneesheren-ziekenfondsen, uitgebracht binnen een termijn die Hij bepaalt, de voorwaarden en de regelen vaststellen waarin wordt bepaald in welke mate ten aanzien van de geneesheren wier voorschrijfgedrag inzake klinische biologie en medische beeldvorming de normen overschrijdt die zijn vastgesteld op grond van criteria en parameters die Hij bepaalt, honoraria die verschillen van die waarin is voorzien in de in artikel 34 bedoelde akkoorden, worden toegepast wat de door hen verrichte en in artikel 23, 1°, a), bedoelde geneeskundige verstrekkingen betreft.

§ 2. De Koning kan, na advies van de Nationale Commissie geneesheren-ziekenfondsen, uitgebracht binnen een termijn die Hij vaststelt, bepalen dat de in artikel 34^{undecies} bedoelde forfaitaire honoraria die Hij aanwijst, noch aan de verzekering voor geneeskundige verzorging, noch aan de rechthebbenden mogen worden aangerekend, indien de voorschriften die aanleiding geven tot die honoraria, uitgaan van geneesheren wier voorschrijfgedrag de normen overschrijdt die door de Koning zijn vastgesteld op grond van de criteria en parameters die Hij bepaalt.

§ 3. De Koning bepaalt welke instantie de overschrijding van de in de §§ 1 en 2 bedoelde normen vaststelt, alsmede de wijze waarop de geneesheren beroep kunnen aantekenen tegen de beslissing die dat orgaan op grond van die paragrafen heeft genomen.

Het Beroep wordt ingesteld bij een met dat doel bij de Nationale Commissie geneesheren-ziekenfondsen opgerichte commissie.

Die Commissie is samengesteld uit een tweetalige voorzitter en een tweetalige plaatsvervangende voorzitter, gekozen uit de magistraten, van de hoven van beroep en de arbeidshoven, met uitsluiting van de leden van het openbaar ministerie.

Ze is bovendien samengesteld uit werkende en plaatsvervangende leden, voor de helft nederlandstalig en voor de helft franstalig.

De leden zijn :

a) twee werkende en twee plaatsvervangende leden, gekozen uit de magistraten van de hoven van beroep en de arbeidshoven, met uitsluiting van de leden van het openbaar ministerie;

b) vier werkende en vier plaatsvervangende leden, geneesheren, die de beroepsorganisaties van de geneesheren vertegenwoordigen,

c) vier werkende en vier plaatsvervangende leden, geneesheren, die de verzekeringsinstellingen vertegenwoordigen.

De Koning benoemt de voorzitter en de leden van de Commissie.

§ 4. De Commissie doet uitspraak na de betrokken voorschrijvende geneesheer te hebben opgeroepen en gehoord.

De betrokkene mag zich door een advocaat of door elke andere persoon van zijn keuze laten bijstaan.

Op straffe van nietigheid wordt elke beslissing gemotiveerd.

§ 5. De Koning bepaalt de wijze waarop de op grond van dit artikel genomen beslissingen ter kennis worden gebracht.

§ 6. De door het in § 3, eerste lid, bedoelde orgaan genomen beslissing is, niettegenstaande beroep, uitvoerbaar vanaf de kennisgeving aan de betrokken geneesheer en, wat de toepassing van § 2 betreft, aan de zorgverstrekkers.

§ 7. In afwijking van § 6 kan de betrokken geneesheer, op de wijze bepaald door de Koning, de opschorting van de uitvoering van de in § 3 bedoelde beslissing vragen.

De opschorting kan enkel worden toegestaan indien :

- ernstige middelen worden aangevoerd;

- de onmiddellijke uitvoering ernstige, moeilijk te herstellen schade dreigt te berokkenen.

De in § 3 bedoelde Commissie doet onverwijld uitspraak over de aanvraag om opschorting. Ze doet uitspraak over de hoofdeis binnen een termijn van drie maanden vanaf de kennisgeving van de beslissing waarmee uitspraak wordt gedaan over het verzoek tot opschorting.

§ 8. De Koning bepaalt de andere procedureregelen die de werking van de in § 3 bedoelde Commissie regelen, alsmede de duur van het mandaat van de leden. »

Artikel 91 van de voormelde wet regelt de datum van inwerkingtreding van de wet (namelijk op 1 januari 1993), en inzonderheid van artikel 51 dat, in afwijking van de overige bepalingen, reeds in werking is getreden op 1 november 1992.

IV. In rechte

- A -

Ontvankelijkheid

Ten aanzien van het onderwerp van de beroepen tot vernietiging

A.1.1. De Ministerraad wijst er vooreerst op dat het bestreden artikel 51 van de wet van 15 februari 1993 een bepaling is die de Koning de bevoegdheid geeft om maatregelen te nemen die een financiële verantwoordelijkheid van de voorschrijvende geneesheren invoeren. Het beroep is derhalve in wezen gericht tegen het koninklijk besluit van 24 juni 1993 tot wijziging, wat het voorschrijfgedrag van de geneesheren inzake klinische biologie betreft, van het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen (*Belgisch Staatsblad*, 30 juni 1993, p. 15680).

Verwijzend naar de rechtspraak van het Hof luidens welke het Hof niet kan oordelen of het gelijkheidsbeginsel geschonden is wanneer de inwerkingstelling van een wetbepaling onderworpen is aan een tussenkomst van de Koning die niet valt onder het toezicht van het Hof, besluit de Ministerraad dat het beroep, in zoverre het gericht is tegen artikel 51 van de wet van 15 februari 1993, niet ontvankelijk is omdat de grieven in feite betrekking hebben op de bepalingen van het koninklijk besluit van 24 juni 1993.

A.1.2. De verzoekende partijen betwisten de exceptie van niet-ontvankelijkheid van de beroepen: de analogie met de vroegere rechtspraak gaat niet op omdat in de door de Ministerraad aangehaalde zaken een tussenkomst van de Koning vereist was om vast te stellen of er al dan niet een ongelijke behandeling tussen twee categorieën zou optreden.

De bestreden bepaling omschrijft evenwel zelf reeds de discriminaties in verband met de uitvoering van voorschriften uitgaande van een geneesheer met een overdreven voorschrijfgedrag, zodat de door de verzoekende partijen aangevoerde discriminaties rechtstreeks hun oorzaak vinden in de bestreden bepalingen.

Ten aanzien van het belang

A.2.1. De eerste verzoekster, de Vereniging voor Vlaamse Klinische Laboratoria, is een beroepsvereniging met rechtspersoonlijkheid ingevolge de bekrachtiging van haar statuten bij beslissing van de Raad van State (IVde kamer) op 15 juni 1993, en de bekendmaking van het uittreksel uit die statuten in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* van 22 juni 1993, die krachtens haar statuten als doel heeft « de studie, de bescherming, de verdediging en de ontwikkeling van de beroepsbelangen van haar werkende leden, die binnen de omschrijving opgenomen in artikel 6 hetzij als fysisch persoon, hetzij als rechtspersoon werkzaam zijn in de sector van de klinische biologie » (artikel 3).

De statuten van de eerste verzoekster bepalen voorts dat de vereniging bestaat uit werkende leden en ereleden, die zowel natuurlijke als rechtspersonen kunnen zijn. Het aantal leden is onbeperkt, maar moet ten minste zeven werkende leden bedragen (artikel 5). Om als werkend lid in aanmerking te komen, moet men als natuurlijke persoon volle 25 jaar oud en volledig handelingsbekwaam zijn, en als rechtspersoon rechtsgeldig opgericht en niet in vereffening zijn, en bovendien hetzij -voor de natuurlijke personen - als klinische bioloog prestaties van klinische biologie verlenen in een laboratorium voor klinische biologie waar prestaties worden verleend aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden en dat gevestigd is in het Vlaamse Gewest of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, hetzij - als rechtspersoon - een maatschappelijk doel hebben dat de uitbating van een dergelijk laboratorium tot voorwerp heeft (artikel 6). Elk van de leden van de verzoekster is overeenkomstig de statuten van de beroepsvereniging gerechtigd om verstrekkingen van klinische biologie uit te voeren, en hun verstrekkingen geven recht op tegemoetkoming van de ziekteverzekering.

De tweede verzoekster, de vennootschap CDH-Larem, die in haar verzoekschrift vermeldt dat zij een

beroepsvereniging is, blijkt volgens de uiteenzetting van de raadsman ter terechtzitting een burgerlijke vennootschap onder de vorm van een coöperatieve vennootschap te zijn, die een laboratorium voor klinische biologie uitbaat.

De professionele situatie van elk van de leden van de eerste verzoekster en van de tweede verzoekende partij wordt door de bestreden bepalingen aangetast, aangezien die van toepassing zijn op de laboratoria voor klinische biologie die verstrekkingen verlenen aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden.

A.2.2. De Ministerraad betwist het belang van de verzoekende partijen om in rechte te treden, omdat niet is aangetoond dat zij door de bestreden bepalingen bij wijze van weerslag ongunstig zullen worden geraakt. Volgens de Ministerraad toont het uitvoeringsbesluit aan dat de sanctie die de voorschrijvende geneesheer treft, zonder nadeel is voor de betrokken laboratoria. Die sanctie bestaat er weliswaar in dat de laboratoria voor klinische biologie, voor de voorschriften die uitgaan van een dergelijke geneesheer, de forfaits per voorschrift die bedoeld zijn in artikel 163*sedecies*, § 1, d), noch aan de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging noch aan de rechthebbenden mogen aanrekenen. Doch die sanctie is zonder nadeel voor het recht van de laboratoria om zich te keren tegen de voorschrijvende geneesheren, een verhaal dat volgens de regels van het gemeen recht moet worden uitgeoefend, zoals blijkt uit een advies van de Raad van State. Er kan niet worden aangenomen dat de eerste verzoekende partij, langs haar leden om, een geldelijk nadeel ondervindt.

Een tweede, bijzondere grond van niet-ontvankelijkheid van de beroepen is afgeleid uit het feit dat zij zijn ingesteld door verenigingen waarvan de oprichting juist tot doel zou hebben het verbod van het instellen van een *actio popularis* te omzeilen, door een dermate ruime omschrijving van het maatschappelijke doel dat de censuur van iedere ongrondwettigheid binnen dat doel valt. Verwijzend naar de rechtspraak van het Hof inzake de voorwaarden waaraan verenigingen zonder winstoogmerk moeten voldoen om toegelaten te worden om in rechte te treden, is de Ministerraad van oordeel dat een analoge toepassing van die voorwaarden ten aanzien van een beroepsvereniging moet leiden tot de vaststelling dat de verzoekende partijen in werkelijkheid werden opgericht met het oog op het instellen van een beroep tot vernietiging van de bestreden bepalingen, en haar werkzaamheden zeker niet getuigen van duurzaamheid, zowel voor het heden als voor het verleden.

A.2.3. Volgens de verzoekende partijen toont de argumentatie van de Ministerraad aan dat zij belang hebben bij het instellen van de vordering tot vernietiging, vermits zij, ingevolge de toepassing van de wet, verplicht zijn tot het ondernemen van gemeenrechtelijke acties (met alle kosten van dien) jegens de gesanctioneerde geneesheer alvorens zij de betaling kunnen verkrijgen van de niet-gehonoreerde prestaties van klinische biologie.

Wat het belang van de Vereniging voor Vlaamse Klinische Laboratoria als beroepsvereniging betreft, laat die verzoekende partij gelden dat de ontvankelijkheid van een door haar ingesteld beroep reeds door het Hof werd erkend en aanvaard in het arrest nr. 68/93 van 19 september 1993 en dat de vergelijking tussen een beroepsvereniging en een vereniging zonder winstoogmerk niet opgaat.

Ten aanzien van de omvang van de beroepen

A.3. De Ministerraad is van oordeel dat het Hof het onderzoek van de beroepen tot vernietiging moet beperken tot artikel 51, in zoverre het een artikel 37*quater*, § 2, in de Z.I.V.-wet inlast, en tot artikel 91 van de wet van 15 februari 1993, aangezien de verzoekende partijen niet aantonen waarin artikel 37*quater*, §§ 1 en 3, hen ongunstig zou raken.

Ten gronde

A.4.1. De verzoekende partijen voeren de schending aan van de artikelen 6 en 6*bis* van de Grondwet, *juncto* de artikelen 11 en 20 van de Grondwet, *juncto* de artikelen 6, 13 en 14 van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij voormeld Verdrag, van 20 maart 1952, alsook artikel 7 van het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791. Het middel bestaat uit vier onderdelen.

Eerste en derde onderdeel

A.4.2. Volgens de verzoekende partijen voert het door het bestreden artikel 51 ingevoegde artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet vooreerst een discriminatie in tussen de laboratoria voor klinische biologie die prestaties verlenen ten behoeve van niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden en de laboratoria voor klinische biologie die prestaties verlenen ten behoeve van opgenomen rechthebbenden, aangezien de eerstgenoemde vooral prestaties verstrekken aan ambulante rechthebbenden, waarvoor de beperkingen van artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet gelden, en de laatstgenoemde voornamelijk prestaties verstrekken ten behoeve van opgenomen rechthebbenden, waarop die bepaling niet van toepassing is.

A.4.3. De verzoekende partijen voeren in het derde onderdeel een discriminatie aan tussen laboratoria en geneesheren, in zoverre de laboratoria voor klinische biologie door de bestreden bepaling worden bestraft wegens een foutieve handeling vanwege de voorschrijvende geneesheer, zonder dat zij gerechtigd zijn om zich te verdedigen of beroep aan te tekenen tegen de sanctie in de vorm van niet-betaling van geleverde prestaties van klinische biologie, terwijl de geneesheren met een overdreven voorschrijfgedrag beroep kunnen instellen tegen de ten aanzien van hen getroffen sanctiemaatregelen.

Tweede onderdeel

A.5.1. De verzoekende partijen zijn van oordeel dat de bestreden bepaling de wettelijke mogelijkheid creëert om effectief geleverde prestaties voor klinische biologie niet te honoreren, en de laboratoria voor klinische biologie dehalve te bestraffen wegens van een foutieve handeling vanwege de voorschrijvende geneesheer.

Doordat laboratoria voor klinische biologie, zonder aanvaardbare motivering, niet gehonoreerd kunnen worden voor geleverde prestaties, worden zij beknot in de uitoefening van hun bedrijf zoals gegarandeerd door het decreet d'Allarde van 2-17 maart 1791 en artikel 20 van de Grondwet. Eenieder die een professionele activiteit uitoefent - ten deze de laboratoria voor klinische biologie - heeft immers het recht hiervoor de op voorhand vastgestelde redelijke vergoeding te ontvangen teneinde hem in staat te stellen overeenkomstig normale bedrijfseconomische regels de continuïteit te verzekeren van de onderneming en de werkgelegenheid die de onderneming biedt, en heeft het recht om redelijk verantwoorde inkomsten te verwerven uit de door hem gerealiseerde nijverheid en geleverde diensten, zodat hij de kans heeft om naargelang van de opbrengsten en de kosten zijn activiteiten en prestaties aan te passen.

De bestreden bepaling schendt dan ook de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet, aangezien elke schending van een grondrecht - ten deze het eigendomsrecht en het recht op vergoeding van professionele activiteit zoals gegarandeerd door het decreet d'Allarde en het recht op vrijheid van vereniging -meteen ook een schending van het gelijkheidsbeginsel behelst.

A.5.2. De Ministerraad is van oordeel dat het tweede onderdeel van het middel niet ontvankelijk is, nu de verzoekende partijen niet uiteenzetten in welk opzicht de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet zouden geschonden zijn : nergens wordt gewag gemaakt van enig discriminerend onderscheid tussen de laboratoria, dat haar oorsprong zou vinden in de bestreden norm. Niet iedere schending van een fundamenteel recht - ten deze het recht op eigendom en de vrijheid van handel en nijverheid - maakt *ipso facto* een schending van het gelijkheidsbeginsel uit : men dient nog het bestaan aan te tonen van een onverantwoord verschil in behandeling tussen twee categorieën van rechtssubjecten.

Ten aanzien van de bijkomende vragen

A.6.1. Op de vraag of een laboratorium voor klinische biologie mag weigeren een prestatie van klinische biologie uit te voeren wanneer het voorschrift, waarbij die prestatie wordt aangevraagd, uitgaat van een overeenkomstig de artikelen 163bis en volgende van het koninklijk besluit van 4 november 1963 gesanctioneerde geneesheer wiens voorschrijfgedrag de normen overschrijdt die door de Koning zijn vastgesteld op grond van de criteria en de parameters die Hij bepaalt, antwoorden de verzoekende partijen dat het uitvoeren van prestaties van klinische biologie ten behoeve van een patiënt in het algemeen een geneeskundige verstrekking of een medische handeling is, die op grond van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 een hulpverleningsverplichting doet ontstaan uit hoofde van de verstrekker van de prestaties van klinische biologie. Diens weigering een medische handeling te stellen zou aanleiding kunnen geven tot strafrechtelijke vervolging op grond van artikel 422bis van het Strafwetboek wegens schuldig verzuim. Noch artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet, noch de artikelen

163bis en volgende van het koninklijk besluit van 4 november 1963 ontslaan de klinisch bioloog van de uit het koninklijk besluit nr. 78 voortvloeiende wettelijke plicht.

A.6.2. De Ministerraad is ter zake van oordeel dat het uitvoeringsbesluit van de bestreden bepalingen voorziet in de publikatie van de lijst van geneesheren met een overdreven voorschrijfgedrag, zodat laboratoria met volle kennis van zaken kunnen beslissen of zij de door de bedoelde geneesheren voorgeschreven prestaties al dan niet uitvoeren. Het betreft hier een vrijheid tot contracteren, die enkel door de leer van het rechtsmisbruik zou kunnen worden beperkt. Ten deze is de contractsweigering ingegeven door een regelmatig genomen administratieve sanctie, zodat zij geen aanleiding kan geven tot aansprakelijkheid wegens rechtsmisbruik.

A.7.1. Als antwoord op de tweede vraag, of een laboratorium voor klinische biologie, dat een prestatie van klinische biologie heeft uitgevoerd, op voorschrift van een overeenkomstig de artikelen 163bis en volgende van het koninklijk besluit van 4 november 1963 gesanctioneerde geneesheer wiens voorschrijfgedrag de normen overschrijdt die door de Koning zijn vastgesteld op grond van de criteria en de parameters die Hij bepaalt, een vordering tot betaling kan instellen voor de forfaitaire honoraria die het noch aan de verzekering voor geneeskundige verzorging, noch aan de rechthebbenden mag aanrekenen, laten de verzoekende partijen gelden dat de laboratoria voor klinische biologie geen vordering van gemeen recht kunnen instellen tegen een gesanctioneerde geneesheer met een overdreven voorschrijfgedrag. Er bestaat geen contractuele verhouding tussen de klinische bioloog die een prestatie uitvoert, en de voorschrijvende geneesheer. Medecontractant van de klinisch bioloog is de patiënt voor wie de prestatie van klinische biologie wordt uitgevoerd; hij is juridisch de schuldenaar van het honorarium van de klinische bioloog. Een rechtsgrond van gemeen recht tegen de voorschrijvende geneesheer bestaat volgens de verzoekende partijen niet. Het feit dat een patiënt in die hypothese niet gehouden is het honorarium voor de geleverde prestaties van klinische biologie te betalen, vindt zijn oorzaak in de bestreden wettelijke bepalingen, en niet in een delict of quasi-delict begaan door de geneesheer, die krachtens zijn eigen opdracht als geneesheer gehouden is om volgens zijn geweten en naar eigen medisch inzicht, analyses van klinische biologie voor te schrijven, indien hij dit voor de patiënt noodzakelijk acht.

A.7.2. Na in herinnering gebracht te hebben dat de Raad van State bij de beoordeling van het uitvoeringsbesluit heeft aangevoerd dat een stelsel van aansprakelijkheid van de geneesheren voor hun overdreven voorschrijfgedrag niet bij koninklijk besluit kon worden ingevoerd, maar het desbetreffende verhaal (dienvolgens) krachtens de regels van gemeen recht diende te worden uitgeoefend, stelt de Ministerraad dat een laboratorium voor klinische biologie de forfaitaire honoraria kan terugvorderen van de voorschrijvende geneesheer op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

De drie toepassingsvoorwaarden van die bepaling (fout, schade en causaal verband) zijn vervuld in geval van een sanctie op grond van artikel 163sexies, § 1, van het koninklijk besluit van 4 november 1963. Door zich niet te gedragen overeenkomstig de normen beoogd door artikel 163ter van het besluit, komt de geneesheer te kort in zijn plicht om zich te gedragen als een voorzichtig en zorgvuldig geneesheer en begaat hij een fout. Voor het laboratorium dat die prestatie heeft uitgevoerd vloeit daaruit een financiële schade voort die bestaat in het gedeeltelijk uitblijven van de dekking van het volledige bedrag voor de prestaties van klinische biologie. Het oorzakelijk verband tussen fout en schade is aangetoond door de enkele verwijzing naar artikel 163sexies, § 1, van het koninklijk besluit van 4 november 1963, vermits de ontstentenis van terugbetaling onmiddellijk voortvloeit uit het gedrag van de geneesheer en de sanctie die lastens hem werd genomen.

Vierde onderdeel

A.8.1. In het vierde onderdeel voeren de verzoekende partijen een discriminatie in de uitoefening van hun bedrijf aan, doordat artikel 91 het bestreden artikel 51 retroactief in werking liet treden op 1 november 1992, zodat de laboratoria voor klinische biologie in de periode van 1 november 1992 tot 6 maart 1993 (datum van publikatie van de wet van 15 februari 1993 in het *Belgisch Staatsblad*), prestaties van klinische biologie verrichtten, waarvan pas later zou blijken dat zij door het overdreven voorschrijfgedrag van de geneesheer die het voorschrift voor die prestatie uitreikte, niet zouden worden gehonoreerd.

A.8.2. De Ministerraad werpt op dat het vierde onderdeel van het middel niet gegrond is, aangezien het berust op een verkeerde interpretatie van die bepaling. Verwijzend naar het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State en naar het verslag van de Kamercommissie voor sociale aangelegenheden, stelt de Ministerraad dat de bepaling van de inwerkingtreding van artikel 51 met ingang van 1 november 1992 slechts werd vastgesteld om alle begeleidende maatregelen te kunnen nemen met het oog op het in werking laten

treden van sancties met ingang van 1 juli 1993, en in ieder geval zonder terugwerkende kracht, wat overigens wordt bevestigd door het uitvoeringsbesluit (artikel 163^{septies-decies} van het koninklijk besluit van 24 juli 1993). Aangezien dat besluit werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 juni 1993, is er geen retroactieve werking.

- B -

Ontvankelijkheid

Ten aanzien van het onderwerp en de omvang van de beroepen tot vernietiging

B.1.1. De Ministerraad werpt een exceptie op van niet-ontvankelijkheid van de beroepen tot vernietiging van artikel 51 van de wet van 15 februari 1993 tot hervorming van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (*Belgisch Staatsblad* van 6 maart 1993), doordat de beroepen, in zoverre zij die bepaling betreffen, betrekking hebben op een onderscheid waarvan de inwerkingstelling is onderworpen aan een tussenkomst van de Koning die ontsnapt aan het toezicht van het Hof.

B.1.2. Het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (vroegere artikelen 6 en 6bis), klaagt de door de wetgever zelf ingevoerde verschillende behandeling van sommige laboratoria voor klinische biologie aan, en is niet gericht tegen de uitvoeringsmaatregelen die de Koning krachtens een ruime bevoegdheidstoewijzing door de wet heeft genomen. Het middel van niet-ontvankelijkheid kan niet worden aangenomen.

B.2.1. In ondergeschikte orde meent de Ministerraad dat de omvang van de beroepen tot vernietiging moet worden beperkt tot artikel 51 van de wet van 15 februari 1993, in zoverre die bepaling artikel 37^{quater}, § 2, in de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (hierna Z.I.V.-wet) invoegt, en tot artikel 91 van de wet van 15 februari 1993; de verzoekende partijen zouden immers niet aantonen in welk opzicht artikel 37^{quater}, §§ 1 en 3, van de Z.I.V.-wet hen ongunstig beïnvloedt.

B.2.2. Uit de verzoekschriften blijkt dat drie onderdelen van het enige middel, die artikel 51 van de wet van 15 februari 1993 betreffen, gericht zijn tegen de paragrafen 2 tot 4 van het door die

bestreden bepaling ingevoegde artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet, en dat het vierde onderdeel van het middel gericht is tegen artikel 91 van de wet van 15 februari 1993, dat de datum van inwerkingtreding van artikel 51 regelt.

Paragraaf 2 van artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet machtigt de Koning om binnen de door de wet vastgestelde perken te bepalen dat de forfaitaire honoraria voor verstrekkingen inzake klinische biologie, verleend aan niet in een ziekenhuis opgenomen rechthebbenden, noch aan de verzekering voor geneeskundige verzorging, noch aan de rechthebbenden mogen worden aangerekend, indien de voorschriften die aanleiding geven tot die honoraria, uitgaan van geneesheren met een overdreven voorschrijfgedrag.

De paragrafen 3 en 4 van artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet machtigen de Koning om onder meer de wijze te bepalen waarop de geneesheren beroep kunnen aantekenen tegen de ten aanzien van hen genomen beslissing, en de rechten van de geneesheren in een dergelijke rechtspleging vast te stellen.

In zoverre de beroepen tot vernietiging gericht zijn tegen artikel 51 van de wet van 15 februari 1993, beperkt het Hof zijn onderzoek tot de bij die bepaling ingevoegde paragrafen 2 tot 4 van artikel 37^{quater} van de Z.I.V.-wet.

Ten aanzien van het belang

B.3.1. De Grondwet en de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof vereisen dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt doet blijken van een belang. Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.3.2. De verzoekende partijen zijn respectievelijk een beroepsvereniging met rechtspersoonlijkheid die tot doel heeft «de studie, de bescherming, de verdediging en de ontwikkeling van de beroepsbelangen van haar werkende leden die als fysisch persoon of als rechtspersoon werkzaam zijn in de sector van de klinische biologie » en een laboratorium voor klinische biologie.

Een erkende beroepsvereniging heeft, krachtens artikel 10 van de wet van 31 maart 1898, de vereiste hoedanigheid om bepalingen aan te vechten die de collectieve belangen van haar leden rechtstreeks en ongunstig kunnen raken. Doordat de financiële en professionele situatie van elk van de leden van de eerste verzoekende partij, die hetzij als natuurlijke persoon, hetzij als rechtspersoon, werkzaam zijn in de sector van de klinische biologie, rechtstreeks en ongunstig kan worden geraakt door bepalingen die de Koning machtigen te voorzien in het niet aanrekenen door de laboratoria voor klinische biologie van de forfaitaire honoraria voor sommige geleverde prestaties, zonder dat die laboratoria hiertegen enig verweer kunnen laten gelden, getuigt de eerste verzoekende partij van het rechtens vereiste belang.

Doordat de tweede verzoekende partij door diezelfde bepaling rechtstreeks en ongunstig kan worden geraakt, getuigt ook zij van het rechtens vereiste belang.

Ten gronde

Ten aanzien van het tweede onderdeel van het enige middel

B.4.1. De discriminerende behandeling waarover de verzoekende partijen klagen bestaat er in het bijzonder in dat de wetgever de Koning toestaat de laboratoria honoraria te ontzeggen die hen verschuldigd zijn wanneer de voorschriften die aanleiding geven tot die honoraria, uitgaan van geneesheren waarvan het voorschrijfgedrag overdreven werd verklaard. De honoraria voor dergelijke prestaties mogen immers noch aan de verzekering voor geneeskundige verzorging, noch aan de rechthebbende worden aangerekend en er werd niet voorzien in een verhaal tegen de voorschrijvende geneesheer.

B.4.2. Uit geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling blijkt dat de laboratoria de mogelijkheid zouden hebben om, zonder gevaar te lopen strafrechtelijk of burgerrechtelijk aansprakelijk te worden gesteld, een prestatie van klinische biologie te weigeren op de enkele grond dat het voorschrift, waarbij die prestatie wordt aangevraagd, uitgaat van een geneesheer wiens gedrag is gesanctioneerd met toepassing van artikel 37^{quater}, §§ 2 en 3. Daaruit volgt dat die laboratoria ertoe kunnen worden gebracht prestaties te leveren waarvoor zij noch door de verzekering voor

geneeskundige verzorging, noch door de rechthebbende zullen worden vergoed. Aangezien de wet niet bepaalt aan wie, in een dergelijk geval, hun honoraria kunnen worden aangerekend, lopen zij het risico niet vergoed te worden voor regelmatig uitgevoerde prestaties. De bestreden maatregel staat niet in verband met het nagestreefde doel aangezien hij de laboratoria straft, terwijl niet hun gedrag wordt gevisieerd door de aangeklaagde maatregel, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding (Memorie van Toelichting, *Gedr. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 579/1, p. 14; verslag, *Gedr. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 579/2, p. 12).

In dit gedeelte van het tweede onderdeel is het middel gegrond.

Ten aanzien van de andere gedeelten van het tweede onderdeel en ten aanzien van de overige onderdelen van het enig middel

B.5. Aangezien het eerste en het derde onderdeel en de andere gedeelten van het tweede onderdeel van het enige middel geen aanleiding kunnen geven tot een ruimere vernietiging, dienen zij niet te worden onderzocht. Gelet op de gegrondheid van het tweede onderdeel van het enige middel, is het beroep tot vernietiging van artikel 91 zonder voorwerp geworden.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt artikel 51 van de wet van 15 februari 1993 tot hervorming van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, in zoverre die bepaling in die wet een artikel 37^{quater}, § 2, invoegt;

verwerpt de beroepen voor het overige.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 14 juli 1994.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève